

BÜTÜNÜYLE MÜHENDİSLİK

Mühendislik Etigi

temelde yanlış
yapmamayı öğütler.

Ancak yanlıştan
kaçmak tek başına

yeterli değildir.

Mühendislikte
beklenen, çözüm

olduğuna göre,
kaçınılan yanlışın

yerine doğrunun
sunulması etik

gerekliliktir.

Mühendislik eğitimlerinin programlarına baktığımızda tümüyle teknik yeterliliği sağlamak adına teorilerin ve buna bağlı olarak da teknik kuralların öğretilmesini görmekteyiz. Meslek içi eğitim çalışmaları da buna paralel gelişmektedir. Eğitim çalışmalarımızda uzmanlaşmak istediğimiz konular hakkında teknik teoriler, bunların kuralları ve pratik işleyişine ilişkin bilgiler yer almakta. Kısacası mühendisler, meslek yaşamları ile ilgili sadece teknik açıdan teorileri, kuralları ve pratik bilgileri edinen, teknik donanımları ve bilimsel temelli bu bilgileri ile meslek yaşamlarını sürdüren insanlardır. Ancak, mühendislerin üretimlerinin topluma, çevreye, kendisine ve mesleğine etkileri ele alındığında, bütünüyle mühendis olmanın teknik donanımların ve bilimsel temelli bilgilerin dışında doğru kararı verip, doğru davranışı sergileyebilecek bilgilerle olanaklı olabileceği ortaya çıkmaktadır.

Peki nedir doğru kararı vermenin bilgisi, nerede yatar? Doğru eylemde bulunmak için referans noktamız ne olacaktır? İşte bu noktada Etik konusu, Mühendislerin Etik değerleri ve Etik eğitiminin önemi gündeme gelmektedir. Etik, mantık gibi felsefenin en eski dallarından birisidir. Etik kelimesinin sözcük anlamına baktığımızda,

felsefenin doğruyu yanlıştan ayırmakla ilgili dalı olarak karşımıza çıkmaktadır. Doğru eylemi yanlış eylemden ayırt etmede kullanacağımız sınırlar, referans noktalarının neler olacağı sorusu çıkmaktadır karşımıza. Bu soruyu Immanuel Kant'ın bir sözü ile yanıtlamak olanaklı; "Yalnızca, aynı zamanda evrensel bir yasa olmasını istediğiniz kurallara göre davranınız. İnsanlara (siz ya da başkası fark etmez) araç olarak değil, amaç olarak yaklaşınız". Bir davranışta bulunurken, davranışın doğruluğunu sorgulamaktaki referans noktamız insan ve insanın değerinin bilgisi olmalıdır.

Mühendisler meslek yaşamlarını sürdürürken; bilgi ve yetenekleri ile üretim yaparken, üretimlerinin insan, doğa ve mesleklerinin üzerine etkilerini görmüşler ve özel sorumlulukları olduklarını zaman içerisinde anlamışlar ve Mühendislik Etiğini oluşturmuşlardır. Mühendislik Etiği temelde yanlış yapmamayı öğütler. Ancak yanlıştan kaçmak tek başına yeterli değildir. Mühendislikte beklenen, çözüm olduğuna göre, kaçınılan yanlışın yerine doğrunun sunulması etik gerekliliktir.

Bunun üzerine aşağıda yer alan on maddelik etik (davranış) kurallarını oluşturmuşlardır;

1. Toplumun, bir bütün olarak güven-

liği, sağlığı ve refahı ile ilgili teknik kararların sorumluluğunu üstlenmek, toplum ve çevre için tehlikeli olabilecek unsurları açıklamak.

2. Varolan ve olası çıkar tartışmalarını engellemek ve ortaya çıktıklarında da bunları taraflara açıklamak.

3. Eldeki veri üzerinde, tahminler ve öneriler yaparken dürüst ve gerçekçi olmak.

4. Her ne şekilde olursa olsun rüşveti reddetmek.

5. Teknolojinin, uygulamalarının ve olası sonuçların anlaşılmasını sağlamak.

6. Teknik yeterliliğimizi korumak ve geliştirmek, sadece yeterli teknik deneyim ve eğitime sahipsek veya sınırlayıcı koşullar tam olarak açıklanmışsa, başkaları için teknik görevleri üstlenmek.

7. Teknik çalışmalarını dürüst biçimde eleştirmek, kabul etmek ve bunun için çabalamak, başkalarının katkılarını uygun biçimde onurlandırmak, hataları konusunda onları bilgilendirmek ve bu hataları düzeltmek.

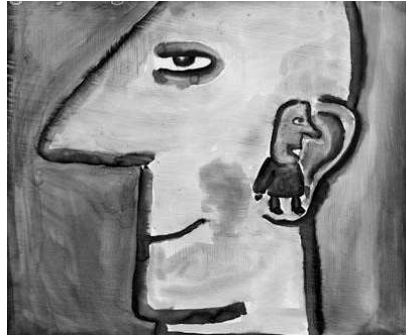
8. Din, dil, ırk, cinsiyet, yaş ve bedensel özürllük gibi durumları dikkate almadan herkese eşit davranmak.

9. Hatalı veya kasıtlı hareketle, başkalarını incitmekten, ünlerinin, başarılarının veya işlerinin zedelenmesinden kaçınmak.

10. Meslektaşlarının ve iş arkadaşlarının mesleki gelişimine yardımcı ol-

mak ve bu etik ilkelerinin izlenmesinde onları desteklemek.

Bu kurallara uyulduğunda, etik davranışta bulunabilmek olanaklı mı? Hayır. Çünkü, doğru olanı bilmek çok kolaydır ancak, doğru olanı yapmak çok kolay değildir. Meslektaşlarını meslek ilkelerine olabildiğince uymaya teşvik ederek ya da zorlayarak, mesleğimizin onuruna zarar verilmemesini bir dereceye kadar önleyebiliriz, ama mesleğin onuru ancak mesleği amacına uygun olarak icra eden, bunu yaparken her tek durumda, insanın onuruna yada değerine

zarar vermeden nasıl eylemde bulunacağına kendisi karar verebilen kişilerle korunabilir. Başka bir değişle kişiler doğru değerlendirme yapabilecek bilgisel donanıma, değer sorunlarına ilişkin bilgiye sahipse doğru değerlendirmelerde bulunup, doğru eylemde bulunabilirler.

İşte bu noktada doğru yada yanlış davranışı yapmak seçiminden önce, "suç", "zaaf", "erdem" ve "kahramanlık" kavramlarını açıklamak gerekir.

Mühendislik açısından baktığımızda kuralların dikkate alınmadığı

ve değerlerin hiçe sayıldığı davranışların sonucunda suç işlenmektedir. Kuralların ve değerlerin bilindiği ancak hayata uygulanmasında ikilemler yaşandığı durumlar zaafiyeti ortaya çıkarmaktadır ki, bu davranış biçiminde olan kişinin çevresi ve örnek aldığı kişiler suç işlemekte ise, suçlu noktasına sürüklenmeleri çok kolay olmaktadır. Doğru ve yanlış davranışı biri birinden ayırt edebilen, kamunun güvenliğini, sağlığını ve mesleğin çıkarlarını düşünerek, her türlü ekonomik ve siyasal baskılara rağmen, zaafiyet göstermeden doğru davranışı gerçekleştiren mühendisler erdemlilik göstermiş olurlar. Erdemli davranmak adına yaşamalarını kaybedenler ise kahramandırlar; Hasan Balıkçı meslektaşımızın davranışında olduğu gibi.

"İyi mühendis, en karmaşık hesapları yapan değeril, mühendislik özelliklerini erdemli bir şekilde sürdürür. İyi bir mühendis dürüst olmak zorundadır. Daha da ötesi, mühendis dürüst değilse; mühendis olamamıştır" (Doç. Dr. Seyhan Uygur Onbaşoğlu). Mühendis sadece mesleki yeterliliği ile ve sadece kendi yaşamına ilişkin geleceğini planlayan insan olamaz. Mühendis nasıl bir dünyada, ne adına ve nasıl bir insan olarak yaşadığını sorgulamak zorundadır. Gözlerini kapayıp, vazifesini yapamaz yalnızca. Görevini yapar ama, gözlerini dört açarak.